

громадян Росії. Такі зміни відбулись у зв'язку з тим, що – Центральний банк Російської Федерації викупив 57,54 % акцій, ПАТ "Сбербанк Росії" – 100 %, "Фольксбанк Інтернаціональ АГ" – 99,9 %, та інші акціонери – 0,076 %.

За підсумками 2011 р. ПАТ Фольксбанк отримав прибуток обсягом 38,2 млн грн (рис. 4.) [3].

Рис. 4. Прибуток/збиток "Фольксбанку" в період економічної кризи та в після кризовий період

До 1 вересня 2011 р. діяла організаційна структура, яка була затверджена рішенням Спостережної Ради ПАТ "Фольксбанк" протокол № 7 від 5 листопада 2010 р. Після кількох змін протягом 2011 р. організаційна структура набула необхідного вигляду, згідно з вимогами материнської компанії і на кінець 2011 р. діє на підставі рішення спостережної ради банку, протокол № 5 від 5 серпня 2011 р. [6].

Нова організаційна структура відповідає стандартам комерційних банків, що входять у групу "Volksbank International AG", Австрія. Відповідно до нової організаційної структури:

- зліквідовано відділ міжнародних кредитів та проектного фінансування у складі управління корпоративного бізнесу;
- переведено відділ валютного контролю з підпорядкування члену Правління, відповідальному за фінансовий моніторинг, до складу управління розрахунків;
- створено відділ операційного контролю, який підпорядковано члену Правління, відповідальному за фінансовий моніторинг [7].

Досліджуючи ПАТ "Фольксбанк", можна зробити висновок, що прибуток ПАТ "Фольксбанк" почало отримувати незадовго до того, як було змінено склад спостережної ради банку [8].

Висновки. Результати роботи "Фольксбанку" свідчать про те, що завдяки правильним та виваженим діям менеджменту, довірі клієнтів і партнерів банк впевнено і стабільно почувається сьогодні.

Аналізуючи цей період у існуванні "Фольксбанку" можна побачити, що продемонстрована позитивна динаміка ряду основних показників та зміна організаційної структури дали змогу стабільно нарощувати клієнтську базу, вдалося досягнути зростання коштів юридичних осіб та коштів фізичних осіб. Зважаючи на ринковий тренд у банку відбулось зниження відсоткових ставок. Досягнення таких результатів є запорукою правильного розподілу та організації функціонування чотири комітетів: кредитний комітет, тарифний комітет, комітет з питань управління активами і пасивами, проектний комітет.

ПАТ "Фольксбанк" зуміло зберегти свої позиції на ринку в час економічної кризи 2008-2009 рр. Загалом звітності банку, на перший погляд, є прозорими, але все ж виникає питання щодо системи, шляху збільшення прибутку за цей період.

Література

1. Хоменко А.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / А.І. Хоменко, І.Б. Хома // Регіональна економіка : наук.-практ. журнал. – 2009. – № 4(54). – С. 101-108.
2. Хоменко А.І. Управління організаційними змінами на підприємстві за допомогою показника організаційної ентропії / А.І. Хоменко // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Харків : Вид-во ХНЕУ. – 2011. – № 21(118). – С. 38-41.
3. Річний звіт ПАТ "Фольксбанк" за 2011 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.volksbank.ua/ua/about/annual_report.
4. Річний звіт ПАТ "Фольксбанк" за 2009 рік. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.volksbank.ua/ua/about/annual_report.
5. Річна фінансова звітність ПАТ "Фольксбанк" за 2011 рік згідно з вимогами НБУ [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.volksbank.ua/ua/news/~infoemit>.
7. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.volksbank.ua/php_uploads/data/articles/ArticleFiles_433_Zboru_veresen.pdf.
8. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.volksbank.ua/ua/about>.

Воробець А.Л., Хоменко А.І., Новиков А.В., Кричківська А.М., Шурпенкова Р.К., Новиков В.П. Аналіз впливу зміни організації структури банку на його стабільність в умовах економічного кризису

Исследованы и проанализированы изменения финансового состояния банка "Фольксбанк", проведена сравнительная характеристика показателей его финансовой деятельности в период кризиса и посткризисный период. Выявлены изменения в организационной структуре банка, именно – изменения полномочий председателя и членов наблюдательного совета. Доказана целесообразность проведения изменений в организационной структуре именно в кризисный период в среде неопределенности.

Ключевые слова: анализ, экономический кризис, среда неопределенности, финансовое состояние, финансовый результат, прибыль, убыток, стабильность, организационная структура, банк.

Vorobets O.L., Khomenko A.I., Novikov O.V., Krychkovska A.M., Shurpenkova R.K., Novikov V.P. Analysis of change of bank of in its stability under economic crisis

Studied and analyzed the changes in financial condition "Volksbank" The comparative performance characteristics of its financial performance during the crisis and post-crisis period. The changes in the organizational structure of the bank, it changes authorizations Chairman and members of the Supervisory Board. The expediency of the changes in the organizational structure is in a crisis period in an environment of uncertainty.

Keywords: analysis, economic crisis, environment uncertainty, financial position, financial performance, profit, loss, stability, organizational structure of the bank.

УДК 657.633.5

Доц. В.І. Воськало, канд. екон. наук;
асист. Н.М. Воськало – НУ "Львівська політехніка"

КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙ ІЗ СКЛАДОВИМИ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Описано контрольні процедури для перевірки складових власного капіталу із зазначенням джерела перевірки та отримання інформації для зіставлення та встановлення відповідності чинному законодавству чи внутрішнім документам, запропоновано форми документів для оформлення результатів контролю.

Ключові слова: контроль, власний капітал, контроль статутного капіталу, контроль додаткового капіталу, контроль резервного капіталу, контроль нерозподіленого прибутку, контроль неоплаченого та вилученого капіталу.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сформований власний ка-

пітал є основою фінансової сталості підприємства. Його формування і використання регулюється як установчими документами, так і значною кількістю законодавчо-нормативними документами, які визначають мінімальні розміри окремих складових, напрями використання, порядок змін у статутному капіталі (випуск акцій, їх реалізація, викуп, зміна номінальної вартості тощо), формування резервів. Виплата дивідендів тощо. Такі операції підлягають контролю з метою дотримання відповідності законодавчим та статутним вимогам з метою прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання організації контролю досліджували науковці, зокрема: С.В. Бардаш [1], Н.Г. Виговська [3], Л.В. Дікань [8], Р.О. Костирко [5], А.Б. Педько [7], які розглядали його загалом на підприємстві; Є.В. Мних [6] – щодо капіталу загалом; О.Є. Попов [9] – під час формування капіталу акціонерного товариства; на окремі недоліки контролю за формуванням власного капіталу сільськогосподарських підприємств вказує Н.В. Железняк [4]; М.О. Белоусов [2] розглядав організаційно-методичний підхід до контролю статутного капіталу. Однак контрольні процедури щодо окремих складових власного капіталу розкриті не повною мірою.

Метою роботи є визначення контрольних процедур для перевірки складових власного капіталу та розроблення форми робочих документів для оформлення результатів контролю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Контроль власного капіталу доцільно розпочинати з вивчення умов установчого договору та статуту підприємства, в яких наведено основні положення щодо формування та використання власного капіталу. Перевірці також підлягає своєчасність проведення загальних зборів акціонерів і засідань правління, їх правомірність – на них визначаються напрями використання власного капіталу.

Проаналізувавши законодавчі вимоги щодо формування статутного капіталу, ми розробили програму його контролю (табл. 1).

Табл. 1. Програма контролю статутного капіталу

Контрольні процедури	Джерело перевірки	Інформаційне джерело
Вивчення відповідності розміру статутного капіталу даним установчих документів та законодавству	Головна книга (інформація за рахунком 40 "Статутний капітал")	Установчі документи, Закони України "Про акціонерні товариства", "Про господарські товариства"
Документальна перевірка операцій формування статутного капіталу за установчими документами та визначення його структури	Виписки банку, акти прийому-передачі, акт оцінки майна	Установчі документи
Вивчення повноти та дотримання термінів внесення статутного капіталу	Журнал 7	Установчі документи, Закони України "Про акціонерні товариства", "Про господарські товариства", Цивільний кодекс
Перевірка грошової оцінки вартості майна, що вноситься засновниками в оплату акцій (часток) при створенні підприємства	Акти оцінки майна	Закон України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні"

Табл. 1. Продовження

Перевірка обґрунтованості змін статутного капіталу	Протоколи рішень засновників	Установчі документи, Закони України "Про акціонерні товариства", "Про господарські товариства"
Перевірка відповідності розміру чистих активів статутному капіталу	Баланс	Цивільний кодекс, Закон України "Про господарські товариства"
Перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку статутного капіталу	Журнал 7, Журнали господарських операцій	Інструкція про застосування Плану рахунків
Перевірка відповідності даних фінансової звітності даним облікових регістрів щодо наявності та руху статутного капіталу	Баланс, Звіт про власний капітал, Примітки до річної фінансової звітності	Головна книга та Журнал 7 Головна книга (інформація за рахунком 40 "Статутний капітал")

Результати контролю статутного капіталу доцільно оформити у вигляді наступного документа, табличну форму якого наведено в табл. 2.

Табл. 2. Результати перевірки статутного капіталу умовного підприємства за 2011 р., грн

Показник	Номер, дата документа	За даними		Відхилення
		перевірки	обліку	
Сальдо на початок року на рахунку 40 "Статутний капітал"	Головна книга	1100000	1100000	-
Внески засновників, в т.ч.				-
1) ТОВ "А"				-
- підлягає внесенню	Установчий договір	200000	200000	-
- фактично внесено	Виписка банку	200000	200000	-
2) ПАТ "Б"				-
- підлягає внесенню	Установчий договір	700000	700000	-
- фактично внесено	Виписка банку	700000	700000	-
3) Фізичні особи				-
- підлягає внесенню	Установчий договір	200000	200000	-
- фактично внесено	Виписка банку	200000	200000	-
Збільшення статутного капіталу за рахунок:				-
- збільшення номінальної вартості акцій		-	-	-
- розміщення додаткових акцій		-	-	-
- додаткових внесків учасників		-	-	-
- додаткового капіталу		-	-	-
- резервного капіталу		-	-	-
- нерозподіленого прибутку		-	-	-
Зменшення статутного капіталу, в т.ч.:				-
- зменшення номінальної вартості акцій		-	-	-
- анулювання викуплених акцій (часток)		-	-	-
Чисті активи підприємства	Розрахунок	1795	1795	-
Різниця між чистими активами та статутним капіталом	Розрахунок	695	695	Відповідає чинному законодавству
Сальдо на кінець року на рахунку 40 "Статутний капітал"	Головна книга	1100000	1100000	-

Першочерговими завданнями контролю операцій із пайовим капіталом є: перевірка законності та справедливості розпайовання вартості майна; визначення справедливої грошової оцінки розпайованого та додатково внесеного майна; встановлення достовірності та повноти визначення фінансового результату та розподілу його між пайовиками; правильність встановлення грошової оцінки вартості майна (паю) при виході учасника із товариства; правильність та своєчасність складання необхідних документів за внесками до пайового капіталу; правильність відображення таких операцій у бухгалтерському обліку.

Під час перевірки необхідно звірити розмір пайового капіталу, що зазначений у Головній книзі за субрахунками 41 рахунку, Журналі 7 та фінансовій звітності (Баланс ряд. 310, Звіт про власний капітал ряд. 010 к.4) із даними, зазначеними у статуті або оформленими Протоколами зборів засновників. Потрібно перевірити реальність та повноту задекларованих засновниками внесків. Розмір, терміни й порядок внесення обов'язкових пайових внесків визначаються статутом або загальними зборами членів товариства.

Контроль додаткового капіталу доцільного здійснювати за його двома видами: додатково вкладеного капіталу та іншого додаткового капіталу. Перший включає перевірку визначення емісійного доходу та перевірку фактичного внеску засновників у додатково вкладений капітал; другий – переоцінку необоротних активів, операції з безкоштовно отриманими необоротними активами та іншим видом додаткового капіталу.

Контролеру необхідно перевірити чи при продажу. Випуску або анулювання інструментів власного капіталу (згідно з П(С) БО 13 до інструментів власного капіталу належать прості акції, частки та інші види власного капіталу) виникав емісійний дохід та відображався на рахунку 421 "Емісійний дохід" та правильність його розрахунку. У разі отримання збитку від зазначених вище операцій, перевіряється за рахунок якого виду капіталу їх було списано: сума перевищення збитку над залишком емісійного доходу відображається за дебетом рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)".

Також необхідно перевірити інший вкладений засновниками підприємств капітал, який перевищує розмір статутного капіталу, інші внески тощо без рішень про зміни розміру статутного капіталу на основі протоколів зборів засновників; а також повноту цих внесків на основі первинних документів, реєстрів обліку тощо.

Здійснюючи контроль за достовірністю відображення операцій на субрахунку 423 "Дооцінка активів", необхідно враховувати чи це перша переоцінка необоротних активів чи наступна. Контролеру необхідно також встановити доцільність проведення такої переоцінки, тобто чи залишкова вартість об'єкта істотно відрізнялася від його справедливої вартості на дату балансу, а для нематеріальних активів – чи існує для них активний ринок. Рівень істотності для здійснення переоцінки має бути зазначений у наказі про облікову політику. Також необхідно з'ясувати чи уклалися договори на виконання оціночних робіт незалежними оцінювачами, оскільки для визначення справедливої вартості під час проведення оцінки майна з метою переоцінки основних засобів для цілей бухгалтерського обліку залучення суб'єкта оціночної діяль-

ності, що має відповідну ліцензію, є обов'язковим відповідно до Податкового кодексу. Також контролеру необхідно перевірити чи здійснювалося переведення додаткового капіталу, створеного за рахунок дооцінки активів до нерозподіленого прибутку відповідно до Наказу про облікову політику.

Перевірці підлягає і відображення операцій із безкоштовного отримання підприємством необоротних активів та інших видів додаткового капіталу за даними первинних документів, облікових реєстрів, фінансової звітності тощо. За цією ділянкою перевіряється правильність визначення первісної вартості безоплатно отриманих об'єктів, яка складається зі справедливої вартості на дату отримання з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням необоротних активів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою. Також необхідно перевірити, чи на їх вартість був сформований додатковий капітал (за кредитом субрахунку 424 "Безоплатно одержані необоротні активи") та чи визнаються доходом і списуються з додаткового капіталу суми нарахованої амортизації протягом терміну корисного використання та внаслідок вибуття таких активів на суму залишкової вартості.

Контроль за операціями з резервним капіталом передбачає насамперед встановлення правильності визначення його розміру. Для господарських товариств, відповідно до чинного законодавства, розмір резервного капіталу повинен бути не менше ніж 15 % статутного капіталу. Підприємства можуть створити резервний капітал і в більшому розмірі, зафіксувавши це в статуті підприємства. Отже, під час перевірки необхідно звірити розмір резервного капіталу, зазначеного у Головній книзі рах. 431, 432, Журналі 7, та фінансовій звітності (Баланс ряд. 320, 330, Звіт про власний капітал кол. 7, Примітки до річної фінансової звітності) з даними, зазначеними у статуті та Наказі про облікову політику. Якщо резервний капітал сформований ще не повністю, то необхідно перевірити чи відбулись до нього відрахування із чистого нерозподіленого прибутку (5 % чи більше, залежно від розміру, передбаченого в статуті та наказі про облікову політику).

Якщо товариство відповідно до своєї облікової політики в складі резервного капіталу виділяє загальний резервний капітал та резерв на виплату дивідендів за привілейованими акціями тоді необхідно визначити їх розміри окремо та загалом, а також визначити чи сформований резерв на виплату дивідендів за привілейованими акціями, покріє розмір дивідендів, які необхідно буде виплатити за такими акціями у несприятливий період.

Також необхідно перевірити рух резервного капіталу, тобто на які цілі він використовувався. Для цього звіряються дані, що відображають операції із руху рахунку 43 у Головній книзі з напрямками використання резервного капіталу, зазначеними в наказі про облікову політику та рішеннями, прийнятими засновниками та учасниками товариства. Необхідно встановити чи не використовувався резервний капітал для виплати дивідендів, компенсації при виході учасника з товариства у разі, якщо був нерозподілений прибуток; послідовність використання коштів резервного капіталу відповідно до засновницьких та законодавчих документів.

При контролі формування нерозподіленого прибутку перевіряється чи у бухгалтерському обліку відображені обороти за рахунком 79 "Фінансові ре-

зультати" за підсумками звітнього періоду в розрізі видів діяльності та визначений фінансовий результат. Також необхідно перевірити правильність визначення прибутку відповідно до Податкового кодексу України та порівняти з даними бухгалтерського прибутку.

Порядок розподілу прибутку, терміни та порядок виплати частки прибутку визначається на підставі рішень учасників товариства (загальних зборів). Контролеру на цій ділянці необхідно перевірити наявність протоколів рішень засновників та чи передбачені такі цілі використання прибутку в установчих документах, обліковій політиці і чи не суперечать вони Закону України "Про господарські товариства", Цивільному кодексу України та Закону України "Про акціонерні товариства".

Що ж стосується виплати дивідендів в акціонерних товариствах, то контролеру необхідно перевірити: чи однаковий розмір дивідендів на одну акцію одного типу; чи дивіденди виплачувались грошовими коштами (вплата іншими активами не допускається); чи зареєстровано у встановленому законодавством порядку звіт про результати розміщення акцій на які виплачуються дивіденди; що є джерелом виплати дивідендів (чистий прибуток звітнього року та/або нерозподілений прибуток, чи резервний капітал); чи термін виплати дивідендів не перевищує шість місяців з дня прийняття загальними зборами рішення про їх виплату за простими акціями та шість місяців після закінчення звітнього року за привілейованими акціями; чи встановлена наглядовою радою дата складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів за простими акціями не передуює даті прийняття рішення загальними зборами про виплату дивідендів; чи перелік осіб, які мають право на отримання дивідендів за привілейованими акціями, складений протягом одного місяця після закінчення звітнього року; чи товариством повідомлено в порядку, встановленому статутом, осіб, які мають право на отримання дивідендів, про дату, розмір, порядок та терміни їх виплати; чи протягом 10 днів з дня прийняття рішення про виплату дивідендів за простими акціями публічне акціонерне товариство повідомило про дату, розмір, порядок та термін виплати дивідендів за простими акціями фондову біржу (біржі), у біржовому реєстрі якої (яких) перебуває це товариство; чи не приймалось рішення про виплату дивідендів за простими акціями у разі, якщо власний капітал товариства менший, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю; чи не здійснювалась виплата дивідендів за простими акціями у разі, якщо товариство має зобов'язання про викуп акцій відповідно до статті 68 Закону України "Про акціонерні товариства" або поточні дивіденди за привілейованими акціями не виплачено повністю; чи не здійснювалась виплата дивідендів за привілейованими акціями певного класу до виплати поточних дивідендів за привілейованими акціями, власники яких мають перевагу щодо черговості отримання дивідендів.

Контроль вилученого капіталу здійснюється на основі даних з рахунку 45 "Вилучений капітал", який виникає за умови викупу власних акцій (часток) в акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) тощо. Рішення про вилучення капіталу приймає керівний орган

підприємства, до компетенції якого входить приймати такі рішення. Рішення оформляється протоколом. Контролюючи рух за дебетом рахунку 45 "Вилучений капітал", на якому відображається фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників, необхідно враховувати, що вона складається з ціни їх придбання, комісійних винагород, мита, податків, зборів, обов'язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних із придбанням. За кредитом цього рахунку відображається вартість анульованих або перепроданих акцій (часток).

Також контролеру необхідно перевірити чи при вилученні та перепродажу акцій дотримано переважне право акціонерів на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами цього товариства за ціною та на умовах, запропонованих акціонером третій особі, пропорційно кількості акцій, що належать кожному з них, що діє протягом двох місяців з дня отримання товариством повідомлення акціонера про намір продати акції. У разі порушення зазначеного переважного права на придбання акцій будь-який акціонер товариства має право протягом трьох місяців з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про таке порушення, вимагати в судовому порядку переведення на нього прав та обов'язків покупця акцій. Перевіряючи процес купівлі продажу акцій, визначають чи публічне акціонерне товариство пройшло процедуру включення акцій до біржового списку хоча б однієї фондової біржі.

Викуп акціонерним товариством розміщених ним цінних паперів здійснюється на підставі рішення загальних зборів за згодою власників таких акцій. За цією операцією необхідно перевірити чи дотриманий порядок такої процедури визначений у статуті товариства та/або рішенні загальних зборів. На підставі рішення загальних зборів контролер перевіряє: яка максимальна кількість, тип та/або клас акцій, що викупуваються; термін викупу; ціна викупу (або порядок її визначення); форма оплати за акції (оплата акцій, що викупуваються, здійснюється у грошовій формі); дії товариства щодо викуплених акцій (їх анулювання або продаж). При цьому необхідно враховувати, що товариство зобов'язане придбати акції у кожного акціонера, який приймає (акцептує) пропозицію (оферту) про викуп акцій за ціною, вказаною в рішенні загальних зборів. Також контролер повинен перевірити чи викуплені акціонерним товариством акції не враховувались під час розподілу прибутку, голосування та визначення кворуму загальних зборів та чи протягом року з моменту викупу були продані викуплені товариством акції або анульовані відповідно до рішення загальних зборів, яким було передбачено викуп товариством власних акцій.

Перевірці підлягає дотримання обмежень щодо викупу акцій акціонерним товариством. Зокрема загальні збори акціонерного товариства не мають права приймати рішення про викуп акцій, якщо: на дату викупу акцій товариство має зобов'язання з обов'язкового викупу акцій; товариство є неплатоспроможним або стане таким внаслідок викупу акцій; власний капітал товариства є меншим, ніж сума його статутного капіталу, резервного капіталу та розміру перевищення ліквідаційної вартості привілейованих акцій над їх номінальною вартістю, або стане меншим внаслідок такого викупу; не повністю виплачені поточні дивіденди за привілейованими акціями; якщо після

викупу частка акцій товариства, що перебувають в обігу, стане меншою ніж 80 % статутного капіталу (якщо акції викуповуються без їх анулювання).

Перевірка погашення заборгованості з неоплаченого капіталу ведеться за видами розміщених неоплачених акцій (для акціонерних товариств) та за кожним засновником (учасником) підприємства на основі даних по рахунку 46 "Неоплачений капітал". Контролеру необхідно перевірити термін погашення такого капіталу, оскільки він не повинен перевищувати 12 місяців. Перевірці підлягають також джерела його погашення, якими можуть бути грошові кошти, майно, цінні папери тощо, однак вони повинні бути обумовлені в установчих документах або у рішеннях про збільшення статутного капіталу. Аналогічно до робочого документа "Результати перевірки статутного капіталу" можна розробити відповідні документи для оформлення результатів перевірки інших складових власного капіталу, в яких передбачити відповідно до програм контрольні показники.

Висновки. Створюючи систему внутрішнього контролю власного капіталу на підприємстві, необхідно чітко встановити його завдання та інформаційні джерела. Застосування розроблених програм контролю складових власного капіталу та документів для відображення його результатів забезпечить виявлення. Виправлення та недопущення помилок в обліку власного капіталу, викривленні інформації у фінансовій звітності.

Література

1. Бардаш С.В. Контроль діяльності суб'єктів господарювання: гіпотези та версії порушень : монографія / С.В. Бардаш. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2008. – 312 с.
2. Белоусов М.О. Внутрішній контроль статутного капіталу: організаційно-методичний підхід / М.О. Белоусов. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2011_1/3.pdf.
3. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація : монографія / Н.Г. Виговська. – Житомир : Вид-во ЖДТУ, 2008. – 532 с.
4. Железняк Н.В. Недоліки контролю за формуванням власного капіталу сільськогосподарських підприємств і шляхи їх усунення / Н.В. Железняк. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/aprer/2009_5_2/22.pdf.
5. Костирко Р.О. Контроль і аналіз в системі управління економічним потенціалом господарюючого суб'єкта: методологія та організація : монографія / Р.О. Костирко. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. Володимира Даля, 2010. – 728 с.
6. Мних Є.В. Аналіз і контроль в системі управління капіталом підприємства : монографія / Є.В. Мних, А.Д. Бутко, О.Д. Большакова, Г.О. Кравченко, Г.І. Никонович / за ред. проф. Є.В. Мниха. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2005. – 232 с.
7. Педько А.Б. Власність, контроль і конфлікт інтересів в акціонерних товариствах / А.Б. Педько. – К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. – 325 с.
8. Дікань Л.В. Система фінансового контролю в Україні: сучасний стан організації та перспективи розвитку : монографія / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна, Н.М. Шульга, Т.В. Мултанівська, Т.С. Воїнова / за заг. ред. канд. екон. наук, проф. Дікань Л.В. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 96 с.
9. Попов О.С. Розподіл і реалізація корпоративного контролю під час формування капіталу акціонерного товариства : монографія / О.С. Попов, А.М. Котов, Т.Г. Зайцева. – Харків : Вид. дім "ІНЖЕК", 2009. – 320 с.

Воськало В.И., Воськало Н.Н. Контроль операций с составляющими собственного капитала

Описаны контрольные процедуры для проверки составляющих собственного капитала с указанием источника проверки и получения информации для сопоставле-

ния и установления соответствия действующему законодательству или внутренним документам, предложены формы документов для оформления результатов контроля.

Ключевые слова: контроль, собственный капитал, контроль уставного капитала, контроль дополнительного капитала, контроль резервного капитала, контроль нераспределенной прибыли, контроль неоплаченного и изъятого капитала.

Voskalo V.I., Voskalo N.M. The control operations with equity components

We described the control procedures to check the components of equity showing the sources of verification and receiving information to compare and establish compliance with applicable laws or internal documents, suggested forms of documents for clearance results of the control.

Keywords: control, equity, control of the share capital, control of the additional capital, reserve capital control, control of the retained earnings and control of the unpaid and excluded capital.

УДК 331.5:338.26 (477)

Доц. С.С. Гринкевич, канд. екон. наук;
аспир. І.С. Постна – Львівська КА

СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ І ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Обґрунтовано необхідність розробки та реалізації стратегічного документа щодо розвитку і використання трудового потенціалу України. Сформульовано цільові пріоритети реалізації Стратегії розвитку й використання трудового потенціалу України на період до 2025 р. Визначено механізм реалізації Стратегії з акцентуванням уваги на необхідності періодичної оцінки результатів впливу регламентованих заходів на трудові потенції економічно активного населення країни.

Ключові слова: трудовий потенціал, нормативно-правове регулювання, стратегія, механізм реалізації стратегії.

Постановка проблеми. Перехід до інформаційного суспільства, основною ознакою якого є особлива роль знань і побудованих на них технологій, домінування інформації, пришвидшення технічного прогресу тощо, диктує свої вимоги щодо напрямів розвитку та використання трудового потенціалу країни [1]. Формування інформаційного суспільства змінило відношення до ролі людини у виробничій діяльності підприємств як до найціннішого репрезентанту трудового потенціалу держави і нації та потужного фактора соціально-економічного розвитку [2, с. 11]. Процеси ефективізації розвитку та використання трудового потенціалу, а також переходу до інформаційного суспільства повинні бути взаємопов'язаними, адже більшість цільових пріоритетів є стратегічним викликом для цих різних напрямів державного управління. Від ефективності використання та стану розвитку трудових потенцій економічно активного населення значною мірою залежить успішність переходу країни до нового системного укладу, такого типу суспільних відносин, де домінуючими факторами прогресу є знання та інтелект.

Появу і широке застосування категорії "трудовий потенціал" можна пояснити причинами об'єктивного характеру, що склались через поглиблення знань про місце та роль людини в процесі виробництва, орієнтацію економіки на якісні параметри економічного зростання, і викликані цими процесами зміни в системі використання живої праці [3, с. 12]. Трудовий потенціал є су-